

LA PARTICIPACIÓ DELS INFANTS

Lluís Massana
del Centre Intermunicipal del Penedès

Participar equival a prendre una opció. Opció per una forma d'organització, per un model d'actuació, per una idea, per unes actituds i uns valors, per millorar unes perspectives, per censurar uns fets o per plantejar uns valors alternatius, etc.

Per tant, participar comporta o suposa socialitzar, educar en la socialització amb l'objectiu d'anar modulant un ciutadà crític, actiu, responsable, lliure compromès amb el seu entorn, etc.

Aquesta socialització o educació en la participació o socialització avui descansa, sobretot, en tres institucions: la família, l'escola i la societat (amb la influència actual de la televisió i d'Internet, especialment).

Abans d'entrar a explicar-vos quins són els elements o els criteris a partir dels quals s'estructura la participació de l'alumnat a l'Escola Intermunicipal del Penedès, crec que val la pena recordar, amb quatre pinzellades, com intervenen en la socialització dels nostres infants, avui dia, cadascuna d'aquestes tres institucions o àmbits educatius.

1. LA FAMÍLIA. Abans d'entrar-hi voldria deixar clar que no existeix un únic tipus de família educadora i que, afortunadament, encara avui disposem d'un percentatge molt elevat, almenys nosaltres, a Sant Sadurní, de famílies positives, amb prou recursos i amb prou capacitat educatius i socialitzadors.

Però no podem oblidar que es va estenent de forma progressiva i ràpida un altre estereotip educatiu de família que es caracteritza per:

- ✓ l'excessiva protecció a l'infant o adolescent, i que allarga l'etapa infantil.
- ✓ la renúncia a marcar normes clares i precises, i a dir no amb l'objectiu d'evitar tensions familiars.
- ✓ el consentiment o mirar cap a un altre lloc quan es veuen actituds o actuacions incorrectes en relació a comportaments, actituds o hàbits.
- ✓ l'esforç a fer més fàcil i agradable la vida, disminuint o retardant la necessària presa de consciència que l'esforç, la constància, el treball,... seran elements claus per obrir-se camí.

- ✓ la subrogació a l'escola de l'educació en valors i hàbits, evitant els conflictes que es generarien pel fet de dir no, i declarant-se incapacitats o impotents d'actuar-hi.
- ✓ lluny de donar suport a l'autoritat del professor, la posen en qüestió i la critiquen, ja que el fill és el rei i és intocable...

Així, doncs, tenim un nou tipus educatiu de família, cada cop més estès, que renuncia al seu rol educatiu bàsic en l'educació de l'infant; família que dimiteix com a institució educativa i que compta, en canvi, que l'agent socialitzador i educador actiu ha de ser l'escola. I de vegades espera que cada nou interrogant o problema social que sorgeixi l'escola ja el pot resoldre, amb una nova àrea o assignatura.

2. LA SOCIETAT I LA TELEVISIÓ (que difon una imatge i uns interessos determinats). Quins continguts o models televisius guanyen terreny i s'imposen amb més facilitat, tot i que el mitjà també pot contribuir a la tasca educadora i cívica?

- ✓ odi, violència, guerres, corrupció, vida al límit... La violència ven i és atractiva per als adolescents, persones encara en procés de maduració intel·lectual.
- ✓ la televisió naturalitza la violència, el sexe sense control, el llenguatge obscè, la perversitat humana, el consum excessiu i descontrolat,...
- ✓ i, en canvi, la televisió quasi mai respon amb contundència als impulsos desordenats, incívics, egoistes, fins i tot, cruels, ... dels adolescents.

Una dada important: com més baix és el nivell econòmic de la família més hores de televisió, ja que les famílies amb més recursos tenen també més alternatives d'oci.

3. L'ESCOLA. D'entrada cal dir que aquesta institució sovint s'ha de dedicar a arreglar el què desarregla aquest poder superior que és la televisió, que crea i ofereix productes de consum ràpid, només per ser consumits i empeny a consumir altres productes per tal de continuar produint.

Educar, per a l'escola, sempre deu haver estat i significat anar a contracorrent. Avui, però, aquest repte és superior. L'escola ho ha de resoldre tot. Cada nou problema que es detecta (accidents, drogues, embarassos, anorèxia, alimentació,...) hauria de comportar uns nous continguts per ensenyar, si no una nova assignatura.

Davant del sentiment generalitzat d'abandó de les funcions educatives més substantives, sovint l'escola en dóna la culpa a les famílies, aquestes a l'escola o a la televisió, i tots plegats donem també la culpa, al final, a la política.

LA NOSTRA ESCOLA, L'EIP

Amb aquest panorama, i deixant clar que encara comptem amb un percentatge molt important de famílies que creuen en la seva funció educativa i que col·laboren amb l'escola: què fem a la nostra escola, IES. Escola Intermunicipal del Penedès? Com treballem la participació de les famílies i l'alumnat en la tasca educativa?

D'entrada voldria deixar clar que avui, més que mai, i per les raons que he apuntat fins ara, és necessari tenir clar un projecte educatiu on es defineixi sense embuts el paper educador i formador del centre, que només es podrà consolidar amb uns equips de direcció forts i cohesionats, entorn d'un claustre que treballa a la una com a equip i que pot utilitzar els mecanismes necessaris i més adients per a adequar a cada moment les estructures organitzatives i les metodologies de treball a les necessitats i exigències del tipus d'alumnat. És a dir, l'autonomia de centre és indispensable i clau per a l'optimització dels resultats educatius del nostre alumnat específic.

D'on partim, doncs, nosaltres? A la Intermunicipal tenim clar, i això ho explicitem i expliquem en cada inici de nou curs a les famílies i a l'alumnat, que el centre té tres objectius:

- Educar persones, amb tot el que això suposa també d'adquisició d'hàbits, valors i actituds.
- Ensenyar acadèmicament, la qual cosa comporta treball, seriositat, constància, esforç,...
- Fer del centre un espai agradable on trobar-s'hi bé. Això vol dir tenir unes normes molt clares i precises, i, alhora, teixir un ambient de respecte, companyonia...que possibiliti que l'adolescent hi vingui content.

Com plantegem i treballem la participació de les famílies? La participació familiar sempre és important, però a l'adolescència ens és vital, per la contextualització general i social que ja hem descrit al principi.

Nosaltres, d'entrada, donem per fet que totes les famílies formen part de l'Associació de Pares i Mares, i que totes assistiran a les reunions a les quals els convoquem, ja siguin les generals de la tutoria del grup del fill o filla, o les particulars, com a pare i mare concret del noi o la noia. Ara bé, a més de la convocatòria escrita convencional que els fem arribar per correu, abans de cada reunió reben igualment un SMS que els recorda el dia i l'hora de la reunió i la seva obligatorietat d'assistir-hi, de no ser que justifiquin la seva absència, amb la mateixa seriositat amb què ho exigim a l'alumnat.

La participació de les famílies al nostre centre és molt elevada: a l'entorn del 90%. Si un pare o mare no justifiquen l'absència a una reunió a la qual se'ls ha convocat, rebran una carta que els exigeix el seu compromís educatiu i els cita de nou al centre per deixar clar quin ha de ser el seu paper.

En les assemblees tutorialis que se celebren al llarg del curs, a les famílies de l'alumnat magrebí, de les aules de suport i de l'aula oberta se les convoca específicament per facilitar el compromís de la família i la seva participació més concreta.

Per dinamitzar la participació de les famílies disposem d'una professora que té unes hores de dedicació per coordinar aquest àmbit. Per aquesta raó forma part de l'equip de direcció ampliat, com un coordinador més. La seva tasca específica és l'impuls del projecte ***Família-Escola, una educació compartida***, que abraça:

- Coordinació i dinamització de l'estructura de delegats familiars de cada grup i curs, amb funcions concretes i específiques, que es reuneixen dues o tres vegades durant el curs amb la persona coordinadora corresponent de cada cicle: de 1r cicle d'ESO, de 2n cicle d'ESO, de Batxillerat i de Cicles Formatius.
- Impuls i dinamització de la Junta de l'AMPA (associació de la qual ja hem dit que formen part, d'entrada i per definició, la totalitat dels pares i de les mares), sense entrar en seu treball més del dia a dia.
- Dinamització i organització de seminaris, trobades, xerrades i activitats diverses que facilitin i ajudin les mares i els pares en la reflexió i en la seva tasca educativa.

Com participa l'alumnat? El noi o la noia ve a l'Escola a aprendre, tant acadèmicament i com educativament. Això comporta:

- El seu esforç individual, l'atenció, l'adquisició d'hàbits d'estudi i de treball, tant a casa com al centre, l'autocontrol i el rebuig dels comportaments incívics i violents, la constància, etc.
- Educar-lo per la llibertat, com a fita o objectiu, i no en llibertat sense límits, normes ni compromisos. Això implica, doncs, ensenyar-lo a ser lliure, autònom, a saber pensar i a decidir amb seguretat i criteris personals.

Educar és inculcar criteris per saber escollir. Educar és inculcar virtuts, hàbits i costums que ajudin la persona a actuar adequadament, ja que no hi pot haver llibertat sense regles, ja que les persones som éssers que vivim d'acord amb unes regles de convivència amb les altres persones.

Com participa en concret l'alumnat a l'Ínter?

1. Assumint, després de la discussió i la reflexió, cada curs, les normes de convivència que s'emmarquen en el Projecte Educatiu del Centre.
2. Utilitzant un mitjà instrumental bàsic com l'assemblea setmanal del seu grup, presidida i dinamitzada pel tutor o la tutora, on tant s'informa de qualsevol aspecte o tema de la vida del centre i del seu funcionament, del propi Projecte Educatiu,... com també es discuteix i es reflexiona sobre qualsevol aspecte, interrogant o conflicte del grup i el seu grau de cohesió, i es prenen i s'aproven, democràticament, les decisions que calgui.
3. Cada grup elegeix els seus delegat o delegada i sotsdelegat o sotsdelegada, el primer mes del curs, amb l'objectiu de representar el grup i de dinamitzar-ne la seva participació.
4. A primer cicle d'ESO els grups també elegixen un consell de representants -4 o 5 alumnes- per facilitar la resolució de conflictes del grup i potenciar-ne la participació. Aquest consell també és útil per a la tutora o el tutor a l'hora de preparar l'assemblea o de reflexionar sobre com presentar alguns temes o qüestions a la resta del grup.
5. El conjunt total de delegades i delegats dels grups constitueixen l'assemblea de delegats i delegades, que es reuneix quan ho

sol·liciten al cap d'estudis o bé quan la coordinació corresponent o el propi cap d'estudis ho consideren convenient.

6. El delegat o la delegada (i el sotsdelegat o la sotsdelegada, si n'hi ha) es reuneix amb la tutora o el tutor corresponent, abans o després de cada avaluació, per informar-se de la dinàmica general del grup o per aportar-hi la visió i la valoració en relació al professorat i a la dinàmica de cada assignatura.
7. En cas de conflictes dins el grup o el curs, els delegats i les delgades jugaran un paper important com a representants de l'alumnat.
8. Dinamitzaran també les propostes que es realitzaran de les festes (de Tardor, Nadal, Sant Jordi,...) i d'activitats com ara les colònies i els viatges ,jornades culturals o altres.
9. El conjunt d'alumnes participa en el manteniment i la neteja del centre (escombrant, col·locant bé les cadires, apagant llums, disposant bé el mobiliari...) L'escola actua de la manera més adequada en cada cas, quan es produeix una incidència, desperfecte o infracció en les instal·lacions.
10. Participació en el projecte ***Elaborem una llei***.
11. A meitat de curs, cada grup avalua el funcionament general del centre (direcció, tutories, assignatures) i la seva actitud concreta. Aquests resultats es comenten i serveixen per reflexionar, i es fan públics a la cartellera de l'aula.
12. En aquests moments s'està gestionant l'elecció d'alumnes candidats com a representants al Consell Escolar. Com ho fem? Amb el següent calendari de tot el procés:
 - ✓ Presentació de candidats i candidates: del 17 al 24 de novembre.
 - ✓ Campanya electoral: 25 de novembre al 4 de desembre.
 - ✓ Constitució de les meses electorals (5 alumnes per cadascuna de les 6 meses).
 - ✓ Presentació de candidatures i de programes: 4 de desembre.
 - ✓ Votacions electorals: 5 de desembre.

CONCLUSIONS

Per acabar, vull recordar quatre grans principis o criteris essencials, que considero molt importants:

1. Que la participació és bàsica i fonamental en la socialització i l'educació de l'alumnat. Però que cal recordar, i avui és més urgent que ahir, que socialitzar i educar també comporta recuperar valors que en aquests anys de la transició, inconscientment potser, hem anat deixant de banda, com ara: l'esforç individual, els hàbits de treball i d'estudi, l'autocontrol i el rebuig de comportaments incívics i violents,...
2. Que educar acadèmicament, formar, no és només viure d'imatges que convoquen, sobretot, emocions (ho dic sobretot per la moda de les TIC o de la implantació exagerada de la informàtica), sinó que és la paraula escrita, sobretot, la que incita a pensar i a raonar, amb el consegüent esforç individual que cal fer.
3. Que educar no és entretenir ni jugar, sinó adquirir hàbits, coneixements i aprendre a conviure. D'aquí que l'educació ha de saber conservar també els valors i els costums que no volem que desapareguin del nostre món, i per això l'educació no pot ser només innovadora i revolucionària.
4. Per tant, participar sí, sempre i tant com es pugui, però sobretot: marcant pautes i oferint models, exemplarment, amb unes normes clares de funcionament, amb corresponsabilitat, assumint sempre els compromisos, sabent escoltar els altres i buscant sempre el consens i l'acord, treballant per a la convivència,...

iesintermunicipal@xtec.net
pl. Santiago Rusiñol, s/n ☎ 938912061
08770 SANT SADURNI D'ANOIA